

Hr minister Mart Järvik
Maaeluministeerium

Teie 26.07.2019 nr

Meie 07.08.2019 nr 14.1-1/20340-1

Vastused esitatud küsimustele

Austatud härra minister

Edastasite Veterinaar- ja Toiduameti peadirektorile 26.07.2019 e-kirja, milles esitasite vastamiseks 19 küsimust. Alljärgnevalt edastame vastused Teie küsimustele.

Küsimus nr 1. Palun ülevaadet VTA kontrollimiste käigus kõigilt Eesti kalatöötajatelt, kes kasutavad oma toodangu valmistamisel n-ö “Norra lõhet” ehk imporditud tooret), võetud analüüside ja nende tulemuste kohta 2019. aastal.

Vastus. Informatsioon selle kohta, kes kasutavad oma toodangu valmistamisel Norra lõhet VTA-1 puudub, kuivõrd toodete tooraine lähteriik ei ole olnud kohustuslik teave proovivõtu dokumentatsioonil. Seega küsitud statistika käesoleval ajal VTA-1 puudub.

Küsimus nr 2. Millised on VTA kogemused Challenge testi läbiviimisel? Milliste Eesti kalatöötajate osas on läbi viidud Challenge teste ja mitmel korral? Millistel juhtude on see kohustuslik ja millistel juhtudel kaalutlusõigus?

Vastus. a) VTA ei vii ise läbi Challenge-teste. b) Tegemist on käitleja poolt tehtavate kõlblikkusaja katsetega ning VTA-le on teada vaid üks käitleja, kes on teinud Challenge-teste. c) Üldjuhul on see käitleja valida, millist varianti ta soovib kasutada toote nõuetekohasuse tagamiseks. Kindlasti peavad aga täidetud olema tingimused, mis on erinevatele kõlblikkusaja määramise katsetele/proovide võtmisele esitatud juhendis EURL *Listeria monocytogenes Technical guidance document* for conducting shelf-life studies on *Listeria monocytogenes* in ready-to-eat foods.

Küsimus nr 3. Mida tähendab n-ö nelja aastaaja kestvuskatsete nõue Challenge testi puhul ja kustkohast selline nõue tuleneb? Kui nelja aastaaja nõue tuleneb EL-i nõuetest, siis kuidas sellist nõuet peaks täidetama EL-i lõunaregioonis asuvates liikmesriikides (Itaalia, Kreeka vmt)?

Vastus. Õigusaktidega ei ole kehtestatud n.ö nelja aastaaja kestvuskatsete nõuet. Kui ettevõte tellib kestvuskatse laborist, kus seda teostatakse vastavalt dokumendile (EURL Lm *Technical guidance document*), siis 3.2.1.2, tabel 3, lk 19 järgi kasutataksegi erinevaid temperatuure, millega tagatakse tingimused, mis valitsevad erinevatel hoiustamistingimustel ja erinevatel käitlemisetappidel ükskõik mis ajal. Kui kõnealuse toote tegelik ladustamistemperatuur ei ole teada, võib toidukäitleja kasutada kõlblikkusaja uuringu puhul ladustamistemperatuurina

sõltuvalt etapist näiteks 7°C ja 12°C (vt EURL Lm *Technical guidance document*, 3.2.1.2, tabel 3, lk 19). Toidukäitleja peab siiski põhjendama kõlblikkusaja määramiseks kasutatud temperatuuri valikut, võttes arvesse tarbijatelt saadud andmeid turustamise ja ladustamise ajal valitsevate temperatuuride kohta.

Toidu säilimisaja määramise juhendi punktis 3.5¹: Kestvuskatseid võiks teostada erinevatel aastaaegadel. Üksnes külmal perioodil (talvel), kui külmaketi rikkumisi võib vähem esineda, teostatud kestvuskatsed võivad põhjustada liiga optimistlike säilimisaegade kehtestamist; üksnes soojal aastaajal teostatud kestvuskatsete põhjal võidakse kehtestada põhjendamatult lühikesed säilimisajad. Kui erinevatel aastaaegadel teostatavad uuringud ei ole analüüsides mahukuse tõttu ratsionaalsed, siis teostatakse kestvuskatsed kõige kriitilisemal aastaajal ehk reeglinä aastaajal, mil külmaketi ja/või muid nõuete rikkumisi tuleb kõige sagedamini ette.

Küsimus nr 4. Kas võib vastata töele väide, et kalatööstuses ongi n-ö üks aastaaeg temperatuuriga nt 0-4 kraadi, sest kogu tootmistsükkel toimub madalal temperatuuril? Kui jah, siis mida tähendab nelja aastaaja nõue?

Vastus. See, et käitleja valmistab toodet temperatuuriga 0-4 kraadi, ei tähenda seda, et toote nõuetekohasus on töendatud ja toidu võiks ohutuks lugeda, kui toidu nõuetekohasuse ja ohutuse hindamisel ei ole arvestatud temperatuuriga tarnimisahelas, sh kuni tarbija toidulauani jõudmisel.

Küsimus nr 5. Millises mahus ja milliste näitajatega on M.V.Wool toodetest *Listeria mon.* lubatud piirmäära ületamist leitud? Kas VTA on tuvastanud piirmäära ületamise põhjused?

Vastus. Aastal 2019 on võetud 26 proovi, millest kolm on hinnatud mittenõuetekohaseks. Nendes kolmes proovis tuvastati *Listeria monocytogenes*. Piirmäära ületamise põhjused tuvastatud ei ole.

Küsimus nr 6. Kas VTA-1 on ülevaade selle kohta, millistel EL tootjatel peale M.V.Wooli on üldse *Listeria mon.* lubatud piirmäära ületamist tuvastatud (lubatud piirmääär (100cfu/g)?

Vastus. Eestis ei ole tuvastatud 2019. aastal EL-i teiste liikmesriikide kalatoodete tootjatel üle 100 cfu/g ja meie ei ole teinud 2019.a. RASFF teateid kalatoodetes tuvastatud *Listeria monocytogenes* kohta.

Info selle kohta, millistel EL tootjatel on tuvastatud *Listeria monocytogenes*'e lubatud piirmäära ületamist, on VTA-le kättesaadav kiirhoiatussüsteemi RASFF andmebaasist (kui lubatud piirmäära ületamist tuvastanud riik on selle sinna edastanud). Andmed on võimalik leida: <https://webgate.ec.europa.eu/rasff-window/portal/?event=SearchForm&cleanSearch=1>

Küsimus nr 7. Kas ja kui siis millised piirangud toodangu realiseerimiseks kehtivad juhul, kui *Listeria mon.* piirmäära ületatud ei ole.

Vastus. Määrus (EÜ) nr 2073/2005 sätestab toiduohutuse kriteeriumid *Listeria monocytogenese* suhtes ning on liikmesriikides otsekohalduv.

Seega, kui toit toetab *Listeria monocytogenese* kasvu, siis piirmääär on 100 cfu/g, seda siiski tingimusel, kui valmistaja suudab pädevale asutusele piisavalt töendada, et toode ei ületa kogu kõlblikkusaja jooksul 100 cfu/g piirmäära. Seda kriteeriumit mitte täites ei ole toiduohutus tagatud.

---

¹ Toidu säilimisaja määramine lk 19

Küsimus nr 8. Kas Euroopas (sh Taanis) on toimunud või toimub käesoleval ajal mõni ametlik menetlus M.V.Wool osas seoses väidetava saastatud tootega?

Vastus: Käesoleval ajal VTA-le teadaolevalt EL riikides M.V.Wooli toodete osas menetlusi ei toimu. Täiendavalt selgitame, et vastavalt toiduseadusele on VTA Euroopa Parlamenti ja nõukogu määruse (EÜ) nr 178/2002 artiklis 50 nimetatud kiirhoiatussüsteemi kontaktasutus Eestis. Juhul kui Euroopa Komisjon on eelnimetatud kiirhoiatussüsteemi kaudu edastanud VTA-le ohuteate mõnes Euroopa Liidu liikmesriigis tuvastatud ohtlikust toidust, edastab amet selle teate ka teistele seotud asutustele ja korraaitseorganid viivad läbi uurimise võimaliku ohu esinemise kohta Eestis.

Ajakohastatud infot *Listeria monocytogenes*'e uuringute osas saadakse ECDC (Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus) ja EFSA (Euroopa Toiduohutusamet) aruandest, mille viimane versioon 3.juunist 2019.a. on leitav alolevast failist *Multi-country outbreak of Listeria monocytogenes clonal complex 8 infections linked to consumption of cold-smoked fish products* (vt **Lisa 1 – ECDC-EFSA tehniline raport Lm – 03.06.2019**).

Küsimus nr 9. Kas ja kui siis milline asutus on tuvastanud, et Euroopas surmaga lõppenud juhtumite puhul oli tegemist M.V.Wool toodanguga?

Vastus. VTA'st (O. Kalda ja H. Kääär) said Taani Veterinaar- ja Toiduameti (Ministry of Environment and Food of Denmark The Danish Veterinary and Food Administration) kriisireguleerimisjuhilt Nikolas Kühn Hove'lt 11.07.2019 info Taani järelevalveasutuse poolt Taani hulgimüügiformast võetud proovides (M.V.Wooli toodang) *Lm* 'uurimistulemuste kohta. Toiduproovides tuvastatud positiivsete tulemuste puhul viidi läbi *Lm* kultuuride sekveneerimine ja tuvastati tüvi ST1247.

Täpsema ülevaate saamiseks palume tutvuda Taani vastusega, mis on leitav kirja lisast 2 (vt **Lisa 2 – *L.monocytogenes* in salmon EE – Taani**), kus Taani pädev asutus on välja toonud ajalise järjestuse külmsuitsukalas tuvastatud *Listeria monocytogenes* ST1247 haiguspuhangu uurimise andmed alates 2016 kuni 2019.

Vaatlusalusel perioodil on kinnituse saanud 9 haigusuhtumit, sh 2 surmaga lõppenud juhtumit ja neist saadud isolaatide tüpiseerimine (WGS) on tuvastatud *Lm* tüve ST1247 näitas Taani patsientide ja Eesti ettevõtte M.V. Wool (EE 564 EC) toodetest võetud proovidest leitud tüvede vastavust.

Eesti laboratooriumitest isoleeritud *Listeria monocytogenes* kultuuride sekveneerimistulemuste kohta saadi 10.07.2019.a. *Listeria monocytogenese* EURL'ist kinnitus, et kahes proovis on tuvastatud *Listeria monocytogenes*'e tüvi on ST1247, mis langeb kokku haigusuhtumi UI-452 põhjustanud *Lm* tüvega (vt **Lisa 3 – EURL letter strain genomes analysis UI-452**).

Lisaks saadakse informatsiooni *Listeria monocytogenes*'e uuringute osas ka eelmise küsimuse juures nimetatud ECDC ja EFSA aruandest.

Küsimus nr 10. Kas VTA poolt tehtud ettekirjutuse 13.03.2019 nr 10.1-1/7686 alusena väidetud Taani kolleegide dokumendid vms tõendusmaterjalid on VTA-le saadetud ja kas VTA on neid enne ettekirjutuse tegemist analüüsitud? Kui ei, siis millisel õiguslikul alusel on ettekirjutus tehtud?

Vastus: Enne VTA 13.03.2019 ettekirjutust nr 10.1-1/7686 ei olnud kirjavahetust Taani pädeva asutusega. Ettekirjutus nr. 10.1-1/7686 põhines 08.03.19 Euroopa Liidu toidu ja sööda kiirhoiatussüsteemi RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed) kaudu Veterinaar- ja Toiduametile edastatud Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse (ECDC) ja Euroopa Toiduohutusameti (EFSA) poolt koostatud teadaandel (milles teavitati *Listeria*

monocytogenesega seotud 15 haiguspuhangu juhtumist 5 riigis (Taani, Prantsusmaa, Soome, Roots ja Eesti). Haiguspuhangute perioodiks oli toodud 2014-2019 ning viimane juhtum leidis aset veebruaris 2019 Taanis. Proovidest tuvastatud isololaadid ning partiide jälgitavuse andmed viitavad seosele Eesti ettevõttega M.V.Wool.

Kõnealune dokument on VTA poolt käitlejale esmakordelt täismahus edastatud 13.03.2019 koos ettekirjutusega 10.1-1/7686 ning teistkordelt edastati see M.V.Woolile juulis 2019 seoses teabenõudega (lisatud fail on leitav eelmise küsimuse juurest).

Küsimus nr 11. 22.03.2019 tegi VTA M.V.Wool'ile väidetaval ettekirjutuse, et tehases väljuv toodang peab olema Listeria vaba ehk 0 cfu/25g. Seega on VTA pidanud vajalikuks piirata M.V.Wooli teatud toote cfu sisaldust sisuliselt 100 kordelt karmimalt kui EL vastav määrus eeldab. Kas selline nõue on seaduslik ja põhjendatud ja õigesti kaalutletud? Kas sellist nõuet on kohaldatud ka teiste Eesti kalatootjate/eksportööride suhtes.

Vastus: Kui toit toetab *Listeria monocytogene* kasvu, siis piirmäära 100 cfu/g kohaldatakse siis kui valmistaja suudab pädevale asutusele piisavalt tõendada, et toode ei ületa kõlblikkusaja jooksul 100 cfu/g piirmäära. Seda kriteeriumit mitte täites ei ole toiduohutus tagatud.

Käitleja M.V.Wool ei ole suutnud siiani tõendada, et tooted ei ületa kõlblikkusaja jooksul 100 cfu/g piirmäära ning arvestades *L. monocytogenes* antud tüve kuulumist klonaalkompleksi 8 (CC8), mis võivad evida mitmeid virulentsusgeene ning seega omada kõrget võimet haigust põhjustada, siis selliste tüvede puhul, arvestades eelpoolnimetatud asjaolusid, lähtutakse nulltolerantsist konkreetse haigustekitaja vastu.

Sellist nõuet kohaldatakse ka teiste kalakäitlejate suhtes.

Küsimus nr 12. Kas vastab tõele, et eelnimetatud ettekirjutus on antud tähtajatult? Kui jah, siis mis on selle põhjus ja motiivid?

Vastus. Jah, ettekirjutus on antud tähtajatult. 20.06.2019 võeti VTA töötajate poolt M.V.Wool AS Harku kalatööstuse logistikalaost toiduproov (viilutatud külmsuitsu lõheviilud) *Listeria monocytogenes*'e analüüsimeks (leidumine 25g-s, 5 osaproovis). Veterinaar- ja Toidulaboratooriumis (katseprotokoll nr. TL1904328- BT 26. 06.2019) proovi analüüsimal tuvastati, et antud toote ühes osaproovis leidus *Listeria monocytogenes*.

Katseprotokolli TL1904328- BT tulemustest lähtuvalt tuleb ettevõttel jätkata partiipõhiseid valmistroote uuringuid *Listeria monocytogenes*'e osas enne ettevõtte vahetu kontrolli alt väljastamist ning partiipõhiseid analüüse ei saa käesoleval hetkel vähendada.

Küsimus nr 13. Kas VTA on kontrollinud ja kontrollib Eestisse sissetoodava kala (nt Norra lõhe) saastumist, sh Listeria mon. suhtes?

Vastus. Seadusest tulenevalt vastutab toiduohutuse eest toidu käitleja, VTA teostab riikliku järelevalvet kõigis käitlemisvaldkondades, s.t kontrollib õigusaktidega sätestatud normide täitmist. Ettevõtte M.V.Wooli jaoks on VTA koostanud proovivõtuplaani, mis hõlmab ka tooraine analüüse.

Küsimus nr 14. Kui vastab tõele, et VTA inspektorid on käinud alates aprillist M.V.Wool tehases Listeria mon. proove võtmas, siis kas võib vastata tõele, et 26. juunil toimus vestlus, kus M.V.Wool tööstuse juhi Karli Saar küsimusele VTA inspektoritele Heili Kibarile ja Kersti Ehandile, et: "käite nii tihti meie tehases, et kas te ära ei ole tüdinenu?" vastati, et: "see on meie ülemuste käsk ja hea oleks, kui me leiaks Listeria mon. teie tehasesest.".

Vastus. Küsimuses nr 14 toodud väide ei vasta tõele. VTA on eelnimetatud ametnikelt küsinud selgitusi ning edastab need muutmata kujul.

„Tere

Mäletan, et meisse suhtuti üleolevalt ja Kersti selgitas, et kui ettevõttes on normidele mittevastavused, siis tulebki ettevõttele rohkem tähelepanu pöörata sagedamate kontrollide näol.

Ja VTA korraldusel on ka täiendavad rahalised vahendid eraldatud laboratoorseteks analüüsideks. Ja ametnik ei ole väsinud ettevõttes käimisest, sest see on meie töö.

..... hea oleks kui me leiaksime Listeria mon.

See on nüüd teine teema, mäletan, et Kersti selgitas Listeria mon. positiivset tulemust ei pea tingimata kartma, sest see annab võimaluse saasteallika leidmiseks ja lokaliseerimiseks ning me siiralt loodame, et ei leita ühtegi positiivset tulemust.

Minu arust on siin tegemist meie jutuajamise vääriti mõistmisega.

Oleme Kestiga 2 korral olnud ettevõtet kontrollides sattunud juhtkonna poolse rünnaku alla, kus on püütud VTA ja meie tegevust halvustada.

Rääkimata telefonikõnedest, millest ühe puhul olid ka ise tunnistajaks.

Mina ei kasuta sõnapaari - ülemuste kä sul . **Heili selgitus.**“

„Tere! Kuupäeva osas ei ole kindel, kas see toimus just 26.06, kuid vestlus Karli Saarega leidis aset. Vastus “see on meie ülemuste käsk ja hea oleks, kui me leiaks Listeria mon. teie tehasest.” on kontekstist välja rebitud ja kahest teemast kokku pandud.

“see on meie ülemuste käsk” – jah, loomulikult, ametniku ülesanne on teha oma tööd ja kontrollida ettevõtteid. Me kindlasti ei palu ühelgi ametnikul oma tööd mitte teha. Kui mõnes ettevõttes on normidele mittevastavusi, siis tulebki sellele ettevõttele rohkem tähelepanu pöörata. See tähendab ka sagedamat kontrolli. Ja – ei, ametnik ei väsi kontrolli teostamisest.

„... ja hea oleks, kui me leiaks Listeria mon. teie tehasest.” – tegemist oli teise teemaga, kus selgitasin, et Listeria m analüüs positiivset tulemust ei pea tingimata kartma. See annab võimaluse saaste allikas lokaliseerida. Enne iga ettevõtte kontrolli me siiralt loodame, et ei leita ühtegi positiivset tulemust. Tundub, et tegemist on vääriti mõistmisega, sest sellist infot ei jaganud ei mina ega ka Heili.“ **/Kersti selgitus.**

Küsimus nr 15. Kas ja kuidas on võimalik, et tootes, mis on füüsilises kontaktis tootmispindadega on väidetavalt Listeria, aga tootmispindadel Listeriat ei ole?

Vastus. Proovide võtmisel saadav tulemus sõltub proovivõtmise ajast ja eesmärgist (*Listeria monocytogenes*’e leidumine tootmiskeskonnas, pesu/deso tulemuslikkuse kontroll või desovahendite sobivuse hindamine). Kui proove võtab käitleja, vastutab tema, et proovide võtmine patogeenide tuvastamiseks tootmispindadelt vastaks EURL’i koostatud pinnaproovide võtmise juhendile:

(https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/biosafety_fh_mc_guidelines_on_sampling.pdf).

Tähelepanu peab pöörama eriti proovivõtuajale, sest näiteks tootmiskeskonnas *Listeria monocytogenes*’e tuvastamiseks võetakse proovid **vähemalt 2 tundi peale** tootmise algust või tootmistsükli lõpus.

Küsimus nr 16. Kuidas kommenteerite olukorda, kus väidetavalt annavad VTA labori ja Icosagen labori proovid erinevaid tulemusi? Kas see on tavapärane? Kuidas selliseid olukordi lahendatakse, ehk siis mis tagab, et VTA ei eelista vaidluses n-ö oma laborit? Kas selguse huvides ei peaks enne välja selgitama, kumb labor eksis ja alles seepeale ettevõtjat sanktsioneerima (nt partii turult tagasi kutsuma) hakkama?

Vastus: VTA-l laboratooriumi ei ole. Proovide võtmise sõltub proovivõtjast (tema oskustest ja teadmistest), proovivõtmise ajast, proovivõtukohast, mikroorganismide paiknemisest (paiknemine ei ole ühtlane), jmt. Seega ei saa kunagi võrrelda erinevaid proove, sest need ei ole üldjuhul kunagi ühesugused. Ka laboratooriumid on erinevad ja siin mängib teatud rolli ka proovide analüüsi tegija. Saadavate tulemuste usaldusvääruse tõendamiseks osalevad laboratooriumid võrdluskatsetes. Ka annab laboratoorium oma tulemuse konkreetse proovi teostatud analüüsimise kohta. VTA ei eelista VTL-i, vaid kasutab objektiivsetel põhjustel laboratooriumi, mis on Eestis määratud *Listeria monocytogenes*'e valdkonna referentlaboratooriumiks - seega on see laboratoorium suurima teadmistepagasiga, olles lisaks akrediteerimisasutuse kontrolli all olemisele ka vastava valdkonna EURL'i kontrolli all, osaledes regulaarselt EURL'i korraldatavates töögruppides ja võttes osa nende poolt korraldatavatest võrdluskatsetest. Ühtlasi on VTL referentlaboratooriumi staatuse omajana ka Eestis volitatud laboratooriumitele vajaliku teabe andja, korraldab neile ka teabepäevi ja võrdluskatseid.

Küsimus nr 17. Miks peab VTA vajalikuks n-ö “karistada” ettevõtjat partii tagasikutsumisega selle eest, et teda teenindava akrediteeritud labori osas on VTA-l kahtlused? Toiduohutuse tagamise mõttes on see küll mõistetav, aga kui VTA labor hoopis eksis (kas selline võimalus on välisstatud?) – mis on siin mõistlikud lahendused?

Vastus: Toote tagasikutsumine ei ole tootja karistamine, vaid tarbija kaitsmine. Kui on tuvastatud probleem, siis uurime olukordi ja kujundame vastavalt sellele ka seisukoha. Kindlasti on otsuse kujundamisel prioriteediks tarbija tervise kaitsmine. Antud juhul ei ole seost ettevõtjale kohustuste panemise ja laboratooriumi vahel, s.t tagasikutsumist ei põhjustanud asjaolu, et ettevõte on kasutanud ühte konkreetset laborit. Vastavalt määruse (EÜ) nr 2073/2005 artikkel 7 lõikele 2, kui toiduohutuskriteeriumidele vastavuse kontrolli tulemus osutub mitterahulikaks, siis toode või toiduainete partii kõrvaldatakse turult või toimetatakse tagasi vastavalt määruse (EÜ) nr 178/2002 artiklile 19.

Ühenduse toiduvalased õigusnormid tuginevad põhimõttel, et toidukäitlejad vastutavad nende kontrolli all olevates ettevõtetes tootmise, töötlemise ja turustamise kõigis etappides selle tagamise eest, et toit vastaks nende tegevusega seotud toiduvalaste õigusnormide nõuetele. Määruse 882/2004 artikli 54 lg 1 kohaselt, kui pädev asutus avastab nõuete rikkumise, võtab ta meetmeid tagamaks, et käitleja parandab olukorda. Võetava meetme üle otsustamisel võtab pädev asutus arvesse rikkumise laadi ja käitleja võimalikke varasemaid nõuete rikkumisi. Artikli 54 lg 2 kohaselt on sellisteks meetmeteks vajaduse korral eelkõige: a) sanitaarprotseduuride või mis tahes muude meetmete rakendamine, mida loetakse vajalikuks, et tagada toidu ohutus või toiduvalaste õigusnormide täitmine; b) toidu turuleviimise, impordi ja ekspordi piirangud või keelud; c) toidu tagasitoimetamise, kõrvaldamise ja/või hävitamise jälgimine ja vajaduse korral määramine; d) toidu kasutamise lubamine muuks otstarbeks kui algselt kavandatud; e) asjaomase käitlemisettevõtja tegevuse täielik või osaline peatamine või sulgemine asjakohaseks ajavahemikuks; f) ettevõtte tunnustuse peatamine või tühistamine; g) artiklis 19 nimetatud meetmed kolmandatest riikidest pärit saadetiste suhtes; h) mis tahes muu meede, mida pädev asutus peab asjakohaseks. Artikli 54 lg 5 järgi katab kõik eelnimetatud artikli alusel kantud kulud vastutav toidukäitleja.

Küsimus nr 18. Miks VTA soovitab kasutada teisi volitatud laboreid olukorras, kus kaebuse menetlus Eesti Akrediteerimiskeskuses alles kestab?

Vastus: Icosagen AS-i laboratooriumis teostatud analüüside katseprotokollid on tekitanud

ametil rida küsimusi ning seda on ettevõtte esindajatega kohtumistel ka arutatud, mistõttu ei saa see olla üllatuslik. VTA on pöördunud otse Icosagen AS-i poole selgituste saamiseks, samuti pöördunud Eesti Akrediteerimiskeskuse poole ning ministeeriumiga arutanud analüüsitemiste lahknemisega seonduvat. Veterinaar- ja Toidulaboratooriumi puhul on tegu riikliku toidulase refentlaboratooriumiga Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 882/2004 artiklis 33 sätestatud laboratooriumi tähenduses. Vastavalt eelnimetatud määrusele on riiklikul referentlaboratoorimil oma pädevusvaldkonnas mh ametlike laboratooriumide koordineeriv ülesanne, ühenduse referentslaboratoorimist saadud teabe edastamise ülesanne pädevale asutusele ja ametlikele riiklikele laboratooriumidele. Samuti on Veterinaar- ja Toidulaboratoorium korraldanud ümarlaudu *Listeria monocytogenes* 'e analüüsimise ja kõlblikkuskatsete kohta ning tal on praktiline kogemus Challenge testidega riigi referentlaborina.

Küsimus nr 19. Kas Teie kui VTA peadirektori hinnangul on M.V.Wooli juhtumi senine menetlus olnud objektiivne, proportsionaalne ja kooskõlas haldusmenetluse nõuetega ning hea halduse tavaga?

Vastus. Kõiki asjaolusid tervikuna ja kogumis arvestades jäääb VTA seisukohale, et menetlus on olnud objektiivne, proportsionaalne ning kooskõlas haldusmenetluse põhimõtetega ja hea halduse tavaga.

Menetluse objektiivsus väljendub selles, et haldusorgan ei tohi väljaselgitatud asjaolusid tõlgendada meelevaldselt endale kasulikus suunas, teisalt aga ei tulene siit ka haldusorgani kohustust tõlgendada neid asjaolusid ühtse reegliga menetlusosalise kasuks. Tehtav otsus peab tulema erapooletu ning vastama kehtivale õigusele. Haldusorgan peab tõendeid hindama ise ning ei tohi tugineda menetlusosalise ja eksperdi arvamusele pimesi ning kriitikavabalt.²

Vastavalt määruse 178/2002 põhjenduste punktidele 1 ja 2 on ohutu ja tervisliku toidu vaba liikumine siseturu tähtis osa ning mõjutab olulisel määral kodanike tervist ja heaolu ning nende sotsiaalseid ja majanduslikke huve. Ühenduse tegevuse põhisuundade elluviimisel tuleb tagada inimeste elu ja tervise kaitse kõrge tase. Kaaludes ühelt poolt M.V.Wooli huve ja talle menetluse käigus pandud kohustusi ja teiselt poolt *L.monocytogenes* 'e lähtuvat ohtu inimese elule ja tervisele, arvestades, et toidulaste õigusnormide üks põhieesmärke on rahvatervise kaitse ning lähtudes määruse 178/2002 artikli 14 punktist 1, mille kohaselt ei tohi toitu turule viia, kui see ei ole ohutu, ei saa VTA poolt käitlejale pandud kohustusi pidada ebaproportsionaalseteks. Samas ei ole ettevõte ise haldusmenetluse ega vaidmenetluse käigus suutnud välja pakkuda ühtegi sellist abinõu, mis kahjustaks teda oluliselt väiksemal määral, kuid tagaks siiski kindlalt inimeste elu ja tervise kaitse tema poolt toodetu osas.

Kokkuvõtvalt öeldes M.V.Woolile tehtud ettekirjutustega kaitstakse otseselt inimeste elu ja tervist, tagades seeläbi inimeste tervise ja huvide kõrge kaitse toiduvaldkonnas. Avalikku huvi määratlevad teatavasti seadusandja ja täitevõim oma tegevuse ja volituste piires. Avaliku huvi kriteeriumit on analüüsitud ka Riigikohtu Halduskolleegium lahendis 3-3-1-10-15, mille kohaselt sellise tegevuse põhitunnus on tegutsemine ühiskonna heaks tervikuna või aidates neid ühiskonna väiksemaid rühmi, kes ei suuda ise toime tulla. Viimati mainitud juhul väljendubki avalik huvi teatud isikuterühma toetamises (RKO 3-3-1-10-15, p 15). Eelmainitut arvestades väljendub antud juhul avalik huvi inimeste/tarbijate seaduslike õiguste kaitsmises, keda teatavasti loetakse alati õigussuhte nõrgemaks pooleks võrreldes ettevõtjaga.

VTA hinnangul on antud juhtumil tegemist ülekaaluka tarbijate kaitseks sätestatud avaliku huviga, millele on õigusaktides sätestatud selged õiguslikud alused, on antud juhtumit silmas

² Haldusmenetluse käsiraamat, lk 178.

pidades selgelt äratuntav ning kaalub ilmselgelt üle ettevõtja erahuvi. Ei ole kahtlust selles, et kõik meetmed kõnealuse ettevõttega seoses on kantud avalikust huvist ehk inimeste elu ja tervise kaitsest. Arvestades muuhulgas ka teiste liikmesriikide praktikat oma rahva tervise kaitsel *L.monocytogenes*'ga seoses, on siseriiklikult lubamatu, kui Eesti inimesed/tarbijaid oleks vähem kaitstud sedavõrd ohtliku ja sageli isegi surmavalt lõpppeva haiguse puhul. Samuti on VTA järginud kõiki hea halduse tava põhimõtteid kogu järelevalvemenetluse ning vaidlemenetluse kestel, s.t amet on järginud nii ELi kui ka siseriiklikke õigusakte, võtnud kasutusele olukorras vajalikke meetmeid, kohtunud mitmeid kordi ja selgitanud menetlusosalisele ka suuliselt üle kõiki menetlustega seonduvaid asjaolud, selgitanud meetmete vajalikkusega seonduvat, olnud viisakas ja kättesaadav menetlusosalisele.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Indrek Halliste
Peadirektor

Lisa:

1. Lisa 1 – ***ECDC-EFSA tehniline raport Lm – 03.06.2019***
2. Lisa 2 – ***L.monocytogenes in salmon EE – Taani***
3. Lisa 3 – ***EURL letter strain genomes analysis UI-452.***

Marika Urke
605 1728
marika.urke@vet.agri.ee